

P R O G R A M

hospodárskeho a sociálneho rozvoja

obce Belá-Dulice

Okres MARTIN, Žilinský samosprávny kraj

November 2015

Obsah

ÚVOD.....	3
1 ANALYTICKÁ ČASŤ.....	5
1.1 Charakteristika územia.....	6
1.1.1 Administratívne začlenenie	6
1.1.2 Riadenie a samospráva.....	6
1.1.3 Plochy pozemkov v katastrálnom území Belá-Dulice	7
1.1.4 Historický a urbanistický vývoj obce	8
1.2 Prírodný potenciál	9
1.2.1 Geomorfologické pomery.....	9
1.2.2 Klimatické pomery.....	10
1.2.3 Hydrologické pomery	10
1.2.4 Kvalita ovzdušia	10
1.2.6 Rastlinstvo a živočíšstvo	11
1.2.7 Lesníctvo.....	11
1.2.8 Poľnohospodárstvo	12
1.2.9 Životné prostredie	12
1.3 Demografický potenciál.....	14
1.3.1 Počet obyvateľov	14
1.3.2 Vývoj počtu obyvateľov.....	15
1.3.3 Veková štruktúra (podľa pohlavia)	15
1.3.4 Prírodný prírastok a migrácia obyvateľstva	16
1.3.5 Národnostné zloženie.....	16
1.3.6 Obyvateľstvo podľa vierovyznania	17
1.4 Životná úroveň	17
1.4.1 Bývanie	17
1.5 Ekonomický potenciál	18
1.5.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	18
1.5.2 Nezamestnanosť v obci od roku 2010 – 2014	18
1.5.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva.....	19
1.5.4 Podnikateľská sféra	20
1.5.5 Hospodárenie obce	21
1.6 Technická infraštruktúra.....	22
1.6.1 Dopravná infraštruktúra.....	22
1.6.2 Inžinierske siete	24

1.6.3 Kanalizácia	244
1.6.4 Vodovodná sieť.....	25
1.6.5 Telekomunikačná sieť.....	25
1.6.6 Internet.....	25
1.6.7 Zásobovanie teplom	26
1.7 Občianska infraštruktúra a vybavenosť	266
1.7.1 Infraštruktúra vzdelávania.....	266
1.7.2 Sociálna infraštruktúra	266
1.7.3 Zdravotná infraštruktúra	26
1.7.4 Kultúrny potenciál	27
1.7.5 Podujatia.....	27
1.7.6 Cirkevný život	27
1.7.7 Kultúrne pamiatky	278
1.7.8 Spolková činnosť.....	288
1.7.9 Športová infraštruktúra a cestovný ruch.....	288
1.8 Postup spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja.....	29
1.8.1 Opis rozvojovej stratégie.....	300
1.8.2 Zabezpečenie a realizácia	311
1.9 SWOT analýza	322
1.10 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja	33
1.10.1 Kľúčové disparity	333
1.10.2 Faktory rozvoja	344
2 STRATEGICKÁ ČASŤ	355
3 REALIZAČNÁ ČASŤ	38
4 FINANČNÁ ČASŤ	433
5 Prílohy	454

ÚVOD

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Belá-Dulice pre roky 2014 – 2020 (PHSR), spolu s územným plánom, je základným a kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na jej zabezpečenie.

PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obec nemá peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

PHSR je v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z. základným dokumentom, podľa ktorého sa vykonáva podpora regionálneho rozvoja. Regionálny rozvoj sa realizuje s finančnou podporou Európskej únie prostredníctvom štrukturálnych fondov, s finančnou podporou štátu prostredníctvom programov štátnej pomoci, dotácií a preto je podmienkou, aby PHSR obce nadväzoval na strategické a programové dokumenty na národnej úrovni (Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, Partnerská dohoda, Operačné programy na roky 2014-2020) a dokumenty podpory na regionálnej úrovni (PHSR Žilinského samosprávneho kraja na roky 2014 - 2020).

Pri tvorbe PHSR obce boli uplatnené základné princípy a to, že je založený na kvalitných a overených dátach, je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov obce Belá-Dulice a je výsledkom komplexných analýz.

PHSR obce Belá-Dulice je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov v obci, tak ako to ustanovuje uvedené znenie zákona.

Vízia strategického rozvoja je vyjadrená v konkrétnych rozvojových projektoch.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja prinesie pre obec výsledný očakávaný efekt len vtedy, ak budú obec, podnikatelia a inštitúcie spolupracovať a vzájomne sa podporovať.

Spracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Belá-Dulice bola poverená OZ Jasenská dolina Ing. Janka Mikušáková a Ing. Libuša Bajanová, ktoré majú so

strategickým plánovaním skúsenosti a venujú sa odbornému poradenstvu v oblasti regionálneho rozvoja.

1 ANALYTICKÁ ČASŤ

Pri spracovaní PHSR obce Belá-Dulice spracovateľ vychádzal zo získaných materiálov o histórii obce, o jej doterajších aktivitách, zo štatistických údajov a údajov ÚPSVaR.

Dôležitým materiálom v analytickej časti spracovania dokumentu bol dokument PHSR obce na roky 2007 - 2013.

Obec Belá-Dulice má spracovaný územnoplánovací dokument - **Územný plán obce.**

A) Audit zdrojov

Profil obce bol na základe podkladov získaných spracovateľom spracovaný za aktívnej účasti Obecného úradu, spoločenských a mimovládnych organizácií v obci, občanov a zástupcov podnikateľskej sféry.

B) SWOT analýza

SWOT analýza bola spracovaná zo získaných relevantných informácií Obecného úradu Belá-Dulice a vlastného zisťovania spracovateľa. Jej definitívna podoba bola spracovaná po konzultácii so starostom obce. V SWOT analýze boli definované silné, slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.

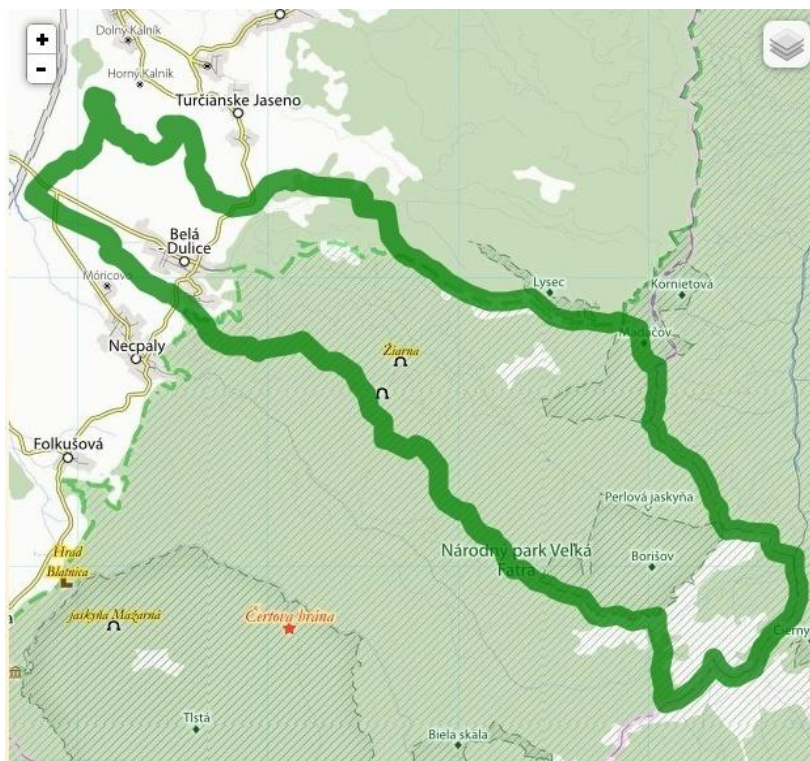
B) Faktory rozvoja a kľúčové disparity

Na základe výsledkov SWOT analýzy boli spracovateľom definované faktory rozvoja a kľúčové disparity.

1.1 Charakteristika územia

1.1.1 Administratívne začlenenie

Obec Belá-Dulice patrí od roku 1997 do Žilinského kraja, okres Martin- historický región Turiec. Obec zaradujeme medzi obce s potenciálom rastu.

Zdroj: bela-dulice.oma.sk/

1.1.2 Riadenie a samospráva

Obec Belá-Dulice je samostatný samosprávny územný celok SR združujúci občanov s trvalým pobytom a subjekty vykonávajúce činnosť na území obce. Je právnickou osobou, hospodári s vlastným majetkom a majetkovými právami.

Základnou právnou normou obce je štatút obce, všeobecne záväzné nariadenia, uznesenia orgánov obce.

Základnou úlohou obce je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a potreby jej obyvateľov.

Orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce. Starosta obce je v zmysle Zákona 369/1990 o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov najvyšším výkonným orgánom obce a zároveň štatutárom.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce. Počet poslancov Obecného zastupiteľstva v Belá-Dulice je 9.

Orgánmi Obecného zastupiteľstva sú obecný úrad ako výkonný orgán obecného zastupiteľstva, komisie OZ ako poradné iniciatívne a kontrolné orgány a kontrolór obce. V obci je zriadených päť komisií: Komisia pre výstavbu, územné plánovanie, dopravu, cestovný ruch a životné prostredie, Komisia kultúry, vzdelávania, športu, sociálnych vecí, rodiny a mládeže, Komisia finančno-plánovacia komisia a pre správu verejného majetku, Komisia ochrany verejného poriadku a vybavovania sťažností, Komisia pre prijímanie oznámenia funkcií, zamestnaní, činností a majetkových pomerov starostu obce.

Do pôsobnosti obecného úradu patrí : Materská škola, Školská jedáleň. Obec je tiež zriaďovateľom plnoorganizovanej deväťročnej základnej školy.

Obec je spolu s ďalšími obcami zriaďovateľom Spoločnej úradovne so sídlom v Košťanoch nad Turcom. Zastrešuje prenesený výkon štátnej správy na úseku stavebného poriadku.

Obec je členom ZMOT, ZCRVF, Regionálnej rozvojovej agentúry Dolný Turiec a Partnerstvo pre MAS TURIEC.

1.1.3 Plochy pozemkov v katastrálnom území Belá-Dulice

V roku		2014
Celková výmera		5117
Z toho poľnohospodárska pôda	orná pôda	334
	TTP	1026
	záhrady	22
	celkom	1382
Nepoľnohospodárska pôda	lesná pôda	3618
	ostatné plochy	117
	celkom	3735

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/TMIWebSK/TMIWebLogin.aspx>

Z tabuľky vidieť, že väčšinu katastrálneho územia obce tvorí lesná pôda (70,70 %), poľnohospodárska pôda predstavuje 27,0 % katastrálneho územia.

Obec Belá-Dulice sa nachádza v severovýchodnej časti Turčianskej kotliny (okres Martin, Žilinský samosprávny kraj) a je súčasťou osídlenia na regionálnej rozvojovej osi Martin – Turčianske Teplice v jeho ťažiskovom priestore.

Leží v nadmorskej výške 478,2 m, na rozhraní dvoch geomorfologických celkov, a to Veľká Fatra a Turčianska kotlina, vo Fatransko-tatranskej oblasti Vnútrotných západných Karpát, na brehoch Belianskeho potoka pod jeho sútokom s potokom Vôdky. Tieto potoky vymodelovali v pohorí Veľkej Fatry doliny Beliansku a Jasenskú.

Obec Belá-Dulice je od okresného mesta Martin vzdialená 10 km a susedí s obcami Necpaly, Žabokreky, Dolný Kalník, Turčianske Jaseno.

1.1.4 Historický a urbanistický vývoj obce

Podľa archeologických nálezov najstaršie osídlenie predhoria Veľkej Fatry siaha do obdobia strednej doby kamennej, kedy sa na západnom úpätí Veľkej Fatry usídlil ľud kultúry s kanelovou keramikou (2250-1800 p.n.l.). V Belej, na lokalite Baba, tesne nad východným okrajom obce boli získané archeologické nálezy, ktoré vypovedali o živote týchto ľudí.

V dobe bronzovej (1350 – 700 p.n.l.) obýval toto územie ľud lužickej kultúry, v intraviláne obce Belá boli nájdené archeologické nálezy – pohrebisko so žiarovým hrobom s centrálne uloženou urnou. Ľud púchovskej kultúry obýval toto územie v rímskej dobe (1.-2. st. p.n.l.), z tohto obdobia poznáme opevnené sídlisko na Hrádku v Belej a na hrádku v Duliciach.

Príchod Slovanov na naše územie malo pre Turiec veľký význam. V 9. stor. v intraviláne obce Belá existovala slovanská osada (pri katolíckom kostole) – osídlenie na tomto území sa podarilo archeologickým prieskumom dokázať až do 11. stor. Hradiská po páde Veľkej Moravy však stratili svoj vojenský a politický význam, preto postupne zanikli.

Prvá písomná zmienka o obci Belá je z roku 1282, keď Matej – turčiansky úradník zvolenského župana BITERA, vykonal reambuláciu územia Necpál. Je starou osadou pomenovanou podľa rovnomenného potoka, vznikla pri ceste a má charakter ulicovej zástavby, pozdĺž potoka.

Bola poddanskou obcou patriacou do vlastníctva hradu Blatnica, neskôr do panstva rodu Révayovcov.

Základom obce Dulice bola časť chotára Belá -Belianske Klčoviská, ktoré boli v roku 1287 pričlenené do majetku necpalských šľachticov. Názov obce je podľa zemepána a zakladateľa pána Dullu. Táto obec bola kuriálnou obcou. Medzi týmito obcami sa viedlo

v histórii veľa sporov, a aj napriek snahám o spojenie v povojnovom období, obce Belá a Dulice sa spojili až v roku 1971.

V histórii obce je evidentné, že jej obyvatelia kládli vždy dôraz na vzdelávanie, kultúru, udržiavanie tradícií a spolkovú činnosť.

Obyvateľstvo oboch obcí sa zaoberalo podhorským poľnohospodárstvom. Významným zdrojom obživy, najmä pre najchudobnejšie vrstvy, boli lesy a ich obhospodarovanie. Tradíciou sú aj remeselná výroba, domáca výroba. V posledných rokoch 19. stor. sa štruktúra obyvateľstva začala meniť a s rozvojom priemyslu v Martine, vznikom železnice, začali ľudia odchádzať za prácou aj mimo územia obce. V prvej polovici 20. stor. sa ľudia zapájali do verejnoprospešných prác na úpravách ciest, mostov. Prevažovalo zamestnanie v poľnohospodárstve, významným zdrojom ostalo lesné hospodárstvo.

V roku 1971 došlo k zlúčeniu obidvoch obcí a prijal sa názov Belá-Dulice.

Erb tvorí základný symbol obce. Pre symboliku časti obce Belá je významný tunajší ranogotický kostol. Postavili ho už na konci 13. storočia a zasvätili Božiemu Telu. Sviatok Božieho Tela v podobe veľkonočného baránka je ako symbol obce vyrytý do obecného pečatidla, už v 16. storočí Symbol Baránka teda pochádza z pečate Belej zo 16. storočia, postava rytiera zasa v pečati Dulíc z 19. storočia.

1.2 Prírodný potenciál

1.2.1 Geomorfologické pomery

Obec Belá – Dulice leží na rozhraní dvoch geomorfologických celkov, a to Veľká Fatra (s podcelkami Lysec a Hôľna Fatra) a Turčianska kotlina (s podcelkom Mošovská pahorkatina), vo Fatransko-tatranskej oblasti Vnútrotných západných Karpát, na brehoch Belianskeho potoka pod jeho sútokom s potokom Vôdky. Tieto potoky vymodelovali v pohorí Veľkej Fatry doliny Beliansku a Jasenskú, ktoré ovplyvňujú vývoj, históriu, kultúru a budúcnosť obce.

Belianska dolina patrí medzi najkrajšie územia v NP Veľká Fatra. Úroveň vrcholov chotára obce je vo výške 680-1510 m. n. m., pričom priemerná výška je 1100 m. n. m.

Pôvodné krajinné typy v okolí obce Belá-Dulice boli činnosťou človeka zmenené na dnešnú podobu, ktorá sa dá charakterizovať ako **poľnohospodárska krajina so sústredenými vidieckymi sídlami a na oráčinovo-lúčno-lesnú krajinu**. Súčasnú podobu

hôľnej a bralno-hôľnej krajiny získala najmä vplyvom valašskej kolonizácie a odlesňovaním hornej hranice lesa do 16.stor.

Prvky urbanizovanej krajiny sa nachádzajú aj v horskom pásme – horárne, rekreačné stredisko Havranovo, Kašová.

1.2.2 Klimatické pomery

Hlavným znakom klimatických pomerov je značná premenlivosť počasia, náhle prechody z teplého do studeného obdobia alebo striedanie obdobia so zrážkami a bez zrážok. Klimaticky patrí územie do mierne teplej a chladnej horskej oblasti s výrazne geografickou výškovou stupňovitosťou. Podnebie je mierne, zimy a letá sa striedajú nepravidelne. V údolí sa jedná o mierne teplú, vlhkú oblasť s chladnou a suchou zimou, so stúpajúcou nadmorskou výškou prechádza cez veľmi vlhkú vrchovinnú do mierne chladnej až chladnej horskej oblasti.

Belá-Dulice možno zaradiť do klimaticky chladnejšej oblasti, najmä jeho horské lúky a vrchy. Priemerná ročná teplota vzduchu na území Veľkej Fatry 2-4°C, v kotlinovej časti územia 6-8°C. Snehová pokrývka v najvyšších polohách sa udrží 120-160 dní, v najnižších polohách 60-80 dní.

1.2.3 Hydrologické pomery

Z hydrologického hľadiska spadá katastrálne územie obce Belá-Dulice do povodia Váhu. Hlavným tokom v k.ú. Belá-Dulice je Beliansky potok(20 km) s najväčším stavom vody v mesiacoch marec - máj, minimálne prietoky sú v januári a februári, priemerný ročný špecifický odtok 20-25 l/s z km štvorcového, pramení pod Borišovom, preteká Belianskou dolinou, intravilánom miestnej časti Belá a vyúsťuje do Turca ako pravostranný prítok. Riečnu sieť v povodí tvoria prítoky Belianskeho potoka. Významnejšie z nich sú: Šindelná, Vôdky. Západná časť Katastrálneho územia je odvodňovaná Žabokreckým potokom, severozápadná časť katastrálneho územia je odvodňovaná prítokom potoka Kalník. Južný výbežok katastrálneho územia v závere Necpalskej doliny spadá do povodia Necpalského potoka.

1.2.4 Kvalita ovzdušia

Zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

V regionálnom meradle sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov, oxid siričitý, oxidy dusíka, uhl'ovodíky, ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja.

Z ekologického a enviromentálneho hľadiska situácia v regióne závisí od druhu a intenzity ekonomických aktivít a od štruktúry, intenzity a charakteru osídlenia.

V posledných rokoch, kedy pri náraste cien energií obyvatelia vo väčšom rozsahu využívajú na kúrenie drevo a uhlie (nie vždy dobrej kvality), sa obsah emisií v ovzduší mierne zvyšuje hlavne v zimnom vykurovacom období. V obci ani v okolí obce sa nenachádzajú žiadni významní znečisťovatelia prostredia (výrobné podniky a pod.)

Spríšuňujúce sa legislatívne opatrenia sú dôsledkom toho, že trend v regióne je čo sa týka obsahu znečisťujúcich látok v prostredí klesajúci.

1.2.5 Pôda

Obec Belá – Dulice je typickou podhorskou obcou, s výrazným podielom lesnej pôdy až 70,70%.

1.2.6 Rastlinstvo a živočíšstvo

Rastlinstvo je na území obce veľmi rozmanité, nachádza sa tu veľké množstvo liečivých rastlín. Celá oblasť je tvorená lesnými porastmi, z ktorých sa na niektorých miestach stali lúky a pasienky. Nájdeme tu tis obyčajný, soldanelku karpatskú, cesnak bleďožltý, oman britský, smrekovec opadavý, lazerník širokolistý, medunka medovkolistá. Živočíšstvo je tu taktiež rôznorodé, vyskytuje sa tu srnčia a jelenia zver, medveď hnedý, vlk, jašterice, chladnomilné horské chrobáky, tetraonidy – lesné kurovité vtáky a rôzne druhy vtákov.

1.2.7 Lesníctvo

Lesy významne ovplyvňujú životné prostredie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre rastliny a živočíchy, sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľov. Lesníctvo má v obci dôležité postavenie, nakoľko až 70,70 % územia tvoria lesy.

Lesy v Belianskej doline sú vo vlastníctve urbárskeho a ďalších pozemkových spoločenstiev, súkromných majiteľov a štátu. Bez ohľadu na vlastníctvo sú všetky obhospodarované podľa Lesného hospodárskeho plánu pre Lesný hospodársky celok Necpaly, ktorý tvorí územie Jasenskej, Belianskej a Necpalskej doliny.

Zložením sú v prevahe lesy ihličnaté (smrek, jedľa, borovica).

1.2.8 Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárska výroba má v obci dlhoročnú tradíciu. PD Belá – Dulice prešlo v poslednom desaťročí transformáciou, ktorá aj napriek zložitým prírodným a trhovým podmienkam v agrosektore, zaradila PD medzi významné podniky poľnohospodárskej prvovýroby v Žilinskom kraji. Prioritou je živočíšna výroba, produkcia mlieka, výroba ovčieho syra, chov a predaj jahniat, chov a predaj vysokoteľných jalovíc. V rastlinnej výrobe sa zameriava na pestovanie obilnín, olejní, silážnej kukurice a krmovín. Z pohľadu rozvoja obce je PD dôležitým partnerom pri starostlivosti o krajinu. Enviromentálne hospodárenie PD je z hľadiska zachovania zdravého životného prostredia významným faktorom.

1.2.9 Životné prostredie

Z hľadiska ochrany prírody a krajiny sa väčšia časť k. ú. Belá a Dulice nachádza v **Národnom parku Veľká Fatra** a jeho ochrannom pásme, len malá severozápadná časť s oboma časťami obce a intenzívne poľnohospodársky využívanou krajinou nepodlieha osobitnej ochrane prírody a krajiny. Na území NP Veľká Fatra platí tretí stupeň ochrany, v jeho ochrannom pásme platí druhý stupeň a na zvyšnej časti k. ú. platí prvý stupeň, všeobecná ochrana prírody a krajiny. V národnom parku sa nachádzajú tri tzv. maloplošné chránené územia, národné prírodné rezervácie (NPR) Borišov a Madačov, platí v nich štvrtý stupeň ochrany a Národná prírodná pamiatka (NPP) Perlová jaskyňa.

NPR Borišov bola vyhlásená v roku 1981 na ploche 446,74 ha, jej územie je v k. ú. Belá pri Necpaloch. Predstavuje ojedinele zachovalý, urbanizačne podstatne nezasiahnutý záver jednej z najtypickejších dolín turčianskej časti Veľkej Fatry. Nachádza sa v nej Suchá jaskyňa.

NPR Madačov bola vyhlásená v roku 1984 na ploche 330,64 ha, jej územie zasahuje aj do k. ú. Turčianske Jaseno. Bola zriadená na ochranu zachovalých biocenóz jedľovo - bukového, smrekovo – bukového – jedľového a smrekového vegetačného stupňa s výskytom tisa obyčajného.

NPP Perlová jaskyňa bola vyhlásená v roku 2001 na ochranu hodnôt jaskyne celoslovenského významu.

Ochrana prírody (zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny)

Väčšina katastrálneho územia obce sa nachádza v NP Veľká Fatra a jeho ochranného pásma. Vyhlásením NP veľká Fatra v roku 2002 bol kataster Belej a Dulíc zaradený do rôznych stupňov ochrany. Rekreačne využívaná oblasť Jasenskej doliny a okolie Belej bola zaradená do ochranného pásma s 2.stupňom ochrany prírody. Toto územie je aj medzinárodne významné. V katastri obce sa nachádzajú územia so vzácnymi biotopmi vyhlásené v rámci NATURA 2000.

Ochrana ovzdušia (zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia)

Zákon upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

Tak ako v regionálnom meradle aj v obci sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov-oxid siričitý, oxidy dusíka, uhľovodíky a ťažké kovy. V posledných rokoch, kedy pri náraste cien energií obyvatelia vo väčšom rozsahu využívajú na kúrenie drevo a uhlie (nie vždy dobrej kvality) sa obsah emisií v ovzduší mierne zvyšuje hlavne v zimnom vykurovacom období. V obci ani v okolí obce sa nenachádzajú žiadni významní znečisťovatelia prostredia (výrobné podniky a pod..). V menšom rozsahu sa znečisťuje ovzdušia aj spaľovaním domáceho odpadu.

Sprísňujúce sa legislatívne opatrenia sú dôsledkom toho, že trend v regióne je čo sa týka obsahu znečisťujúcich látok v prostredí klesajúci, ako dôsledok sprísňujúcej sa legislatívy.

V menšom rozsahu sa znečisťuje ovzdušia aj spaľovaním domáceho odpadu.

Komunálny odpad (zákon č.79/2015 Z.z. o odpadoch)

Obec zabezpečuje vývoz komunálneho odpadu cez spoločnosť BRANTNER Fatra, s. r. o. Martin. Od roku 2000 sa vykonáva v obci separovaný zber odpadu – komponenty: papier, sklo, PET fľaše. Od roku 2006 sa separujú aj biela technika, železný a elektronický šrot, tetrapakové obaly a nebezpečný odpad.

Množstvo vyseparovaného odpadu v obci za r. 2014: papier – 4,88 t, sklo- 26,51 t, šatstvo – 2,52 t, plasty - 15,01 t, vyradené el. zariadenia 2,06 t.

Množstvo komunálneho odpadu za rok 2014 predstavuje 356,42 t/rok

Množstvo komunálneho odpadu na 1 obyvateľa je 0,282 t/rok.

Množstvo vyseparovaného odpadu na 1 obyvateľa 0,052 t/rok.

Množstvo komunálneho odpadu narastá aj s rozvojom strediska CR.

Starostlivosť o územie(zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov).

Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia. Okrem toho určuje zásady a vecnú časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historickú hodnotu územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Obec Belá-Dulice má ÚP a zmeny a doplnky č.1.

Starostlivosť o lesy a pôdu(zákon č. 61/1977 Zb. o lesoch v znení neskorších predpisov

Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane poľnohospodárskeho
pôdneho fondu v znení neskorších predpisov)

Lesy sú podľa tohto zákona jednou zo základných zložiek životného prostredia, poskytujú pre priemysel trvalý zdroj drevnej hmoty. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľstvo.

Starostlivosť o vodu (zákon č.364/2004 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon)

Podmienky na ochranu podzemných a povrchových vôd a ekosystémov vymedzuje zákon. Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie.

Cez obec preteká Beliansky potok, ktorý je prítokom rieky Turiec. Územie spadá do povodia Váhu.

1.3 Demografický potenciál

1.3.1 Počet obyvateľov

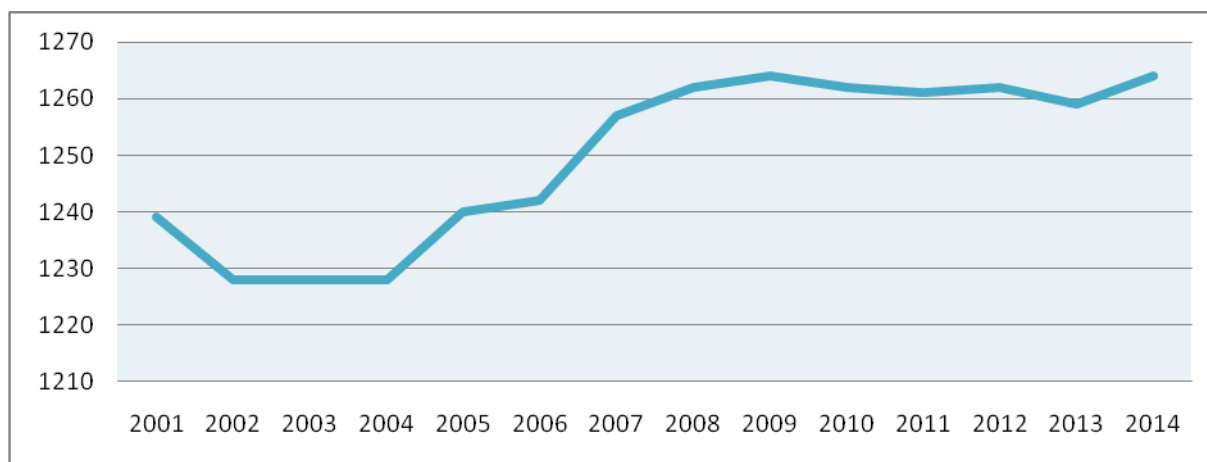
V okrese Martin je 43 obcí, obec Belá-Dulice patrí k stredne veľkým obciam, s pozitívnym javom nárastu počtu obyvateľov. Podľa sčítania ľudu v roku 2011, počet obyvateľov obce predstavoval 1261, počet obyvateľov v roku 2014 sa zvýšil na 1264. Po roku 2005 nastúpil

trend, kedy mladí zostávajú žiť spoločne s rodičmi, resp. sa k nim vrátili z mesta alebo si budujú vlastné domy.

Počet obyvateľov k 1.januáru 2015 predstavuje obyvateľov:1264

1.3.2 Vývoj počtu obyvateľov

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1239	1228	1228	1228	1240	1242	1257	1262	1264	1262	1261	1262	1259	1264

1.3.3 Veková štruktúra (podľa pohlavia)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet obyvateľov spolu	1262	1261	1262	1259	1264
Z toho ženy spolu	636	631	625	625	629
Ženy 15-64 r.	451	448	446	448	454
Z toho muži spolu	626	630	637	634	635
Muži 15-64 r.	453	460	464	464	469

Podiel žien na celkovom počte obyvateľov v roku 2014 predstavoval 49,76 %.

Počet obyvateľov za posledných 5 rokov vzrástol o 2 , čo je prírastok o 0,15 %.

Veková štruktúra obyvateľstva obce Belá-Dulice je priaznivá pre rozvoj obce, väčšina obyvateľov je vo veku 15-64 rokov (923 obyvateľov) t.j.73,02 % obyvateľov.

Obyvateľstvo podľa veku a pohlavia

kategória	muži	ženy	spolu	rozdiel (M-Ž)
0 - 4	34	30	64	4
5 - 9	29	32	61	-3
10 - 14	29	27	56	2
15 - 19	38	32	70	6
20 - 24	49	36	85	13
25 - 29	53	58	111	-5
30 - 34	54	60	114	-6
35 - 39	60	47	107	13
40 - 44	37	40	77	-3
45 - 49	40	43	83	-3
50 - 54	52	51	103	1
55 - 59	49	49	98	0
60 - 64	27	31	58	-4
65 - 69	23	25	48	-2
70 - 74	22	30	52	-8
75 - 79	15	21	36	-6
80 - 84	15	13	28	2
85 - 89	4	9	13	-5
spolu	630	634	1264	-4

Zdroj: štatistický úrad

1.3.4 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva

Prirodzený prírastok ako aj migrácia obyvateľstva sú odrazom ekonomickej situácie obyvateľstva v obci. Z nasledovného prehľadu vidieť, že jedine v roku 2012 je rastúci trend, s nárastom počtu narodených detí a počtu prihlásených obyvateľov, inak je úbytok obyvateľov, tento trend je možné zvrátiť výstavbou nájomných bytov a prilákať rodiny s deťmi.

Rok	narodení	Zomrelí	prihlásení	odhlásení	Prírastok/úbytok + / -
2010	8	13	15	12	-2
2011	11	16	25	21	-1
2012	16	13	17	19	+ 1
2013	10	14	19	18	- 3
2014	11	16	22	12	+5

Zdroj: štatistický úrad

1.3.5 Národnostné zloženie

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú človek

väčšinou používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej menšine či etnickej skupine.

Podľa údajov štatistiky SODB 2011 je 97,94 % (1238) obyvateľov slovenskej národnosti, 3 obyvatelia sú národnosti českej, 1 maďarskej národnosti, 1 inej národnosti a 21 národnosť neuviedli, podľa zdrojov z OÚ národnostné zloženie obyvateľstva v obci nikdy nespôsobovalo žiadne problémy.

1.3.6 Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Najpočetnejšou skupinou obyvateľov sú obyvatelia evanjelického vierovyznania – 53,24 %, počet obyvateľov katolíckeho vierovyznania - 20,49 %, bez vierovyznania - 16,69 % .

Obyvateľstvo podľa vierovyznania

Vierovyznanie	počet	podiel (%)
1.) Rímskokatolícka cirkev	259	20,49
2.) Evanjelická cirkev augsburského vyznania	673	53,24
3.) Gréckokatolícka cirkev	5	0,40
4.) Reformovaná kresťanská cirkev	1	0,08
5.) Starokatolícka cirkev	2	0,16
6.) Evanjelická cirkev metodistická	9	0,71
7.) Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	1	0,08
8.) bez vyznania	211	16,69
9.) Iné	3	0,24
10.) Nezistené	100	7,91

Zdroj: štatistika SODB 2011

1.4 Životná úroveň

1.4.1 Bývanie

Úroveň bývania výrazne ovplyvňuje kvalitu života občanov. Súčasná výstavba rodinných domov je dostatočná, čo pozitívne vplýva na prirodzenú reprodukciu populácie. O individuálnu bytovú výstavbu v obci je záujem, preto bude potrebné riešiť infraštruktúru a perspektívne riešiť rozvoj obce. Je potrebné sa zamerať sa na prípravu pozemkov a infraštruktúry na výstavbu rodinných domov a nájomných bytov.

Údaje o domovom a bytovom fonde boli súčasťou sčítania obyvateľov v roku 2011 v súlade so Zákonom č.165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov. V roku 2011 bolo v obci Belá-Dulice **441** domov, z toho **369** obývaných .

Podľa sčítania obyvateľstva, domov a bytov v r. **2011** bolo v obci **441** domov, z toho **369** trvalo obývaných.

	2011	2014
Počet domov spolu	422	441
- trvalo obývané	369	389
Počet bytov spolu	488	507
- z toho v RD	423	443

V obci sa nachádzajú aj bytové domy, ale prevažne obyvatelia bývajú vo vlastných rodinných domoch alebo spoločne s rodičmi.

Po dohode s vlastníkmi pozemkov sa v obci plánuje realizácia IBV a tá bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie životnej úrovne obyvateľov obce ako i na zvýšenie počtu obyvateľov.

Po realizácii ZaD č.2 k ÚP obce Belá-Dulice sa počíta s výstavbou nájomných bytov v obci na obecných pozemkoch (zatiaľ neschválené). Po realizácii nájomných bytov sa vytvorí možnosť ďalšieho demografického rozvoja v obce.

1.5 Ekonomický potenciál

1.5.1 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Podľa údajov zo sčítania ľudu v roku 2011 z celkového počtu 1261 obyvateľov, ekonomicky aktívnych (EAO) bolo 653, čo je 51,78 % ,väčšina obyvateľov dochádza za prácou mimo obec - 577 obyvateľov, čo je 88,36 % ekonomicky aktívnych obyvateľov.

1.5.2 Nezamestnanosť v obci od roku 2010 – 2014

Evidovaným nezamestnaným je občan, ktorý nie je v pracovnoprávnom, služobnom, členskom pomere, nevykonáva samostatne zárobkovú činnosť, ani sa sústavne nepripravuje na výkon povolania.

Belá - Dulice- počet obyvateľov (evidovaní uchádzači o zamestnanie)

2010	2011	2012	2013	2014	2015 do 30.6.
65	60	64	59	67	51

Zdroj: ÚPSVaR

Miera nezamestnanosti v okrese Martin v rokoch 2010 -2014 bola nižšia ako je celoslovenský priemer. Obec Belá-Dulice patrí medzi obce s mierou nezamestnanosti nižšou ako celoslovenský a okresný priemer.

Nezamestnaní - uchádzači o zamestnanie Belá-Dulice

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Muži	37	30	35	29	39	21
Ženy	28	30	29	30	28	30

Zdroj: ÚPSVaR

Prehľad nezamestnaných podľa doby evidencie rok 2014

Doba evidencie	Do 3 mesiacov	4-6 mesiacov	7-9 mesiacov	10-12 mesiacov	13-24 mesiacov	Nad 24 mesiacov
Belá - Dulice	14	14	9	3	9	18

Zdroj: ÚPSVaR

Z tabuľky vidieť, že až 35,29 % nezamestnaných sú nezamestnaní dlhodobo – nad 2 roky, čiže je predpoklad, že títo budú nepriaznivo ovplyvňujú mieru nezamestnanosti v obci aj naďalej.

Prehľad nezamestnaných podľa veku - rok 2014

	spolu	19 r.	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	>60
Belá-Dulice	67	2	15	9	9	2	9	5	4	11	1

Zdroj: ÚPSVaR

Podľa veku tvoria mladí nezamestnaní do 30 rokov 38,80 % a starší nad 50 rokov 23,88% , väčšina nezamestnaných je vo veku 30-50 rokov 37,31 %.

Prehľad nezamestnaných podľa stupňa dosiahnutého vzdelania - rok 2014

	Vzdel.spolu	základné	vyučení	SOU US	SOS s mat.	Vyššie-bakal.
Belá-Dulice	67	9	0	26	29	3

Zdroj: ÚPSVaR

Najvýznamnejším zamestnávateľom z pohľadu počtu pracovných miest v obci sú: podnikatelia. Pre obec s pomerne vysokým počtom podnikateľov je typické samozamestnanie.

1.5.3 Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva má pre rozvoj obce zásadný význam. Je dôležité aké vzdelanie má obyvateľstvo na danom území a je potrebné zosúladiť ponuku s dopytom, čo následne minimalizuje potrebu migrácie obyvateľstva za pracovnými príležitosťami do iných regiónov.

Na základe výsledkov posledného sčítania obyvateľstva k 31. 12. 2011 bola vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce Belá-Dulice nasledovná:

Obyvateľstvo podľa vzdelania

Vzdelanie		počet	podiel (%)
1.)	Základné	163	12,90
2.)	učňovské (bez maturity)	206	16,30
3.)	stredné odborné (bez maturity)	142	11,23
4.)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	40	3,16
5.)	úplné stredné odborné (s maturitou)	290	22,94
6.)	úplné stredné všeobecné	45	3,56
7.)	vyššie odborné vzdelanie	22	1,74
8.)	vysokoškolské bakalárske	23	1,82
9.)	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	104	8,23
10.)	vysokoškolské doktorandské	4	0,32
11.)	bez školského vzdelania	189	14,95
12.)	Nezistené	36	2,85

Vzdelanie		počet	podiel (%)
1.)	Základné	73	14.99
2.)	učňovské (bez maturity)	84	17.25
3.)	stredné odborné (bez maturity)	78	16.02
4.)	úplné stredné učňovské (s maturitou)	24	4.93
5.)	úplné stredné odborné (s maturitou)	85	17.45
6.)	úplné stredné všeobecné	20	4.11
7.)	vyššie odborné vzdelanie	10	2.05
8.)	vysokoškolské bakalárske	9	1.85
9.)	vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	26	5.34
10.)	vysokoškolské doktorandské	3	0.62
11.)	bez školského vzdelania	69	14.17
12.)	Nezistené	6	1.23

Zdroj: SODB 2011

1.5.4 Podnikateľská sféra

Počet podnikateľov: 118
(zdroj: www.vsetkyfirmy.sk)

Počet SHR : 13

Počet družstiev : 2

V obci Belá-Dulice má v súčasnosti podnikateľská sféra nasledovné zastúpenie: v primárnom sektore obec eviduje 13 súkromne hospodáriacich roľníkov a 2 poľnohospodárske družstvá

1. Poľnohospodárske družstvo Belá-Dulice
2. BELAGRO, družstvo

Aktívne na území obce pôsobia firmy:

1. JASED, s.r.o.
2. FANČI, s.r.o.
3. Kopeco, s.r.o.

Starostlivosť o lesy zabezpečujú spoločnosti:

1. Lesy SR štátny podnik
2. Pozemkové spoločenstvo Urbariát Belá
3. RRJ, s.r.o.

Okrem vyššie uvedených firiem sú v obci pracovné miesta vytvorené na Obecnom úrade, Základnej škole

Polovica ekonomicky aktívneho obyvateľstva odchádza za zamestnaním mimo obce. Podľa SODB 2011 bolo ekonomicky aktívnych 653 obyvateľov obce a z toho 577 obyvateľov dochádzalo za pracou mimo obce, čo predstavuje 88,36 %.

V záujme znižovania percenta nezamestnanosti a počtu obyvateľov dochádzajúcich za pracou mimo obec, je potrebné vytvárať vhodné a motivujúce podmienky pre potencionálnych zamestnávateľov, ako aj samozamestnávateľov – malých podnikateľov.

1.5.5 Hospodárenie obce

Hospodárenie obce je stabilné. Pri svojej činnosti nevytvára a nehromadí dlhodobé záväzky, vyvíja aktivity, ktoré zabezpečujú splatenie všetkých pohľadávok voči obci. Usiluje o to, aby bol majetok zhodnocovaný a využívaný v prospech obyvateľstva.

Finančné hospodárenie obce sa riadi schváleným rozpočtom na príslušný kalendárny rok. Rozpočet sa vnútorne člení na bežný a kapitálový rozpočet príjmov a výdavkov.

3.1.1. Štruktúra majetku (údaje v EUR)

	2012	2013	2014
Neobežný majetok	466 490	442 383,75	362 020,52
Dlhodobý nehmotný majetok	13 563	13 438	7 083,68
Dlhodobý hmotný majetok	192 319	168 337,87	141 665,91
Dlhodobý finančný majetok	260 608	260 607,88	213 270,93
Obežný majetok	72 377	68 682,50	51 056,42
Zásoby	932	633,33	642,12
Pohľadávky	4 547	7 582,85	11 123,60
Finančný majetok	50 193	50 073,48	30 556,75
AKTÍVA SPOLU	539 119	511 221,13	413 079,94

PASÍVA

	2012	2013	2014
Vlastné zdroje	524 578	487 712,37	405 806,38
Fondy	0	0	0
Majetkové fondy			
Finančné fondy			
Výsledok hospodárenia	477 241	440 375,42	405 806,38
Cudzie zdroje			
Rezervy	5 682	7 908	480
Dlhodobé záväzky	646	1 116,84	868,24
Krátkodobé záväzky	8 213	4 483,92	5 922,32
PASÍVA SPOLU	539 119	511 221,83	413 076,94

Zdroj: MF SR, Register účtovných závierok

V nasledujúcich tabuľkách je vyčíslené **podrobné hospodárenie obce** (údaje získané z OÚ Belá-Dulice)

Štruktúra príjmov (EUR)

	2012	2013	2014
Celkové príjmy	530.663,€	623.438,€	561.603,€
Bežné príjmy	471.863,€	610.585,€	549.151,€
Kapitálové príjmy	3.424,-€	138,€	2.452,-€

Plnenie rozpočtových výdavkov (EUR)

Výdavky	2012	2013	2014
Plnenie bežného rozpočtu	506.259,€	594.905,€	560.581,€
Schválený upravený rozpočet	514.346,€	611.089,€	560.581,€
Skutočnosť	514.346,€	611.089,€	560.851,€
Plnenie kapitálového rozpočtu	3.424,-€	12.713,-€	2452,-€
Schválený upravený rozpočet	8.086,-€	16.183,€	0,-€
Skutočnosť	8.086,-€	16.183,€	0,-€

1.6 Technická infraštruktúra

1.6.1 Dopravná infraštruktúra

Základným predpokladom rozvoja každého regiónu je jeho dostupnosť. Rozvoj dopravnej infraštruktúry ovplyvňuje jednak hospodársky rozvoj regiónu, ale aj spôsob života a životnú úroveň jeho obyvateľov. Preto je dôležité vychádzať zo súvislostí usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry.

V západnej časti spádového územia vedie cesta I/65 Nitra – Žiar n/Hronom – Turčianske Teplice – Martin. Obec Belá – Dulice je prostredníctvom cesty I/65 prepojená na cestu III/2140. Vzdialenosť k ceste I/65 je 6,5 km. Súbežne s cestou I/65 v úseku Žiar n/Hronom – Kremnica – Turčianske Teplice – Martin sa uvažuje s rýchlostnou cestou R3 (E 77 Poľská republika – Trstená – Dolný Kubín – Ružomberok – Martin – Žiar n/Hronom – Zvolen – Šahy – Maďarská republika). Cesta R3 v riešenom území vedie západný okrajom katastrálneho územia. Pripojením na cestu I/65 je obec Belá – Dulice ako aj katastrálne územie napojené na nadradenú cestnú sieť Slovenska.

V smere sever – juh východným okrajom intravilánu obce vedie cesta III. triedy III/01894 Turčianske Teplice – Blatnica – Necpaly – Belá - Dulice – Jaseno – Turčianska Štiavnička

– Sučany. Táto trasa plní predovšetkým funkciu rekreačnej cesty. Evidovaná je tiež pod názvom cesta SNP. V Turčianskych Tepliciach je pripojená na cestu I/65, v Sučanoch na cestu I/18.

Hlavné dopravné väzby sú nasmerované na mesto Martin, ktorého centrum je vzdialené od obce Belá – Dulice cca 11,5 km, s časovou dostupnosťou prostredníctvom individuálnej dopravy cca 10 – 15 min., pri použití hromadnej autobusovej dopravy cca 15 – 20 min.

Z nadradených dopravných trás je schválený variant trasy R3 v úseku Zvolen – Žiar nad Hronom – Kremnica – Turčianske Teplice – Martin. Uvedená trasa prechádza západným okrajom katastrálneho územia obce Belá – Dulice.

Cesta I/65 ostane ako paralelné cestné teleso vedené s komunikáciou R3, ktorá vytvorí neobmedzený prístup pre pomalšie vozidlá.

Cesta SNP – III/2132 aj naďalej bude plniť funkciu turisticko – rekreačnej cesty (okrem svojej prirodzenej funkcie dopravného prepojenia obcí nachádzajúcich sa na tejto ceste). Uvedenú trasu bude však potrebné dobudovať, vybaviť navrhovanou cyklotrasou, v nadväznosti na rekreačné lokality vybaviť záchytnými rekreačno – turistickými centrami a záchytnými odpočívadlami. Obec nemá železničné komunikácie, ani ňou neprechádzajú cesty celoštátneho a medzinárodného významu.

Obec nemá železničné komunikácie. Najbližšia železničná stanica sa nachádza v Košťanoch na železničnej trati č. 171 Martin – Horná Štubňa, trať tretej kategórie, trakcie motorickej. Železničné spojenie zabezpečuje železničný uzol Vrútky. Spojenie obce so železničnými stanicami je prímestskou hromadnou dopravou a v prípade Vrútok ešte aj MHD z Martina.

Letecké spojenie (dôležité z pohľadu perspektívne sa rozvíjajúceho CR) je možné z letiska Bratislava (250 km), Žilina (45 km), Poprad (125 km)

Medzinárodné autobusové linky prechádzajú mestom Martin, kde je spojenie dostatočné prímestskou hromadnou dopravou.

Prímestskú hromadnú dopravu zabezpečuje SAD Žilina, a.s., prevádzka Martin.

Počas zimnej sezóny zabezpečuje dopravu aj prevádzkovateľ strediska vlastnými skibusmi.

Počet autobusových spojov momentálne spĺňa potreby obyvateľov obce.

Miestne komunikácie

V obci sa nachádza 5,6 km miestnych komunikácií pre automobilovú dopravu, 0,5 km chodníkov, parkovacie plochy obec vyčlenené nemá, parkovisko pre 700 áut sa nachádza v Jasenskej doline.

1.6.2 Inžinierske siete

Elektrická sieť

Obec je zásobovaná elektrickou energiou prostredníctvom podniku Stredoslovenská energetika, a.s.. Územím prechádza prenosové 400 kV vedenie č. 493 v smere rozvodňa Rz Horná Ždaňa – rozvodňa Rz Sučany. Zo 400/220/110 kV transformovne Sučany vychádzajú 110 kV vedenia, ktorými sú zosieťované 110 kV rozvodne v záujmovom území a to 110/22 kV rozvodňa a transformovňa Sučany, Košúty, ŽOS Vrútky, Hc Lipovec, ZŤS Martin a Tp Martin. Z rozvodne a transformovne 400 /220 /110 / 22 kV Sučany prichádza do obce distribučné 22 kV vedenie č. 281. Konfigurácia zariadení elektroenergetiky vytvára dostatočne hustú a členitú sieť, z ktorej možno pokryť prípadné nové požiadavky na odber elektrickej energie. Koncepcia a technické riešenie zásobovania elektrickou energiou plne vyhovuje potrebám regiónu v celom záujmovom území s možnosťou ďalšieho plošného rozširovania siete vo všetkých napäťových úrovniach. Obec je v súčasnosti zásobovaná elektrickou energiou z 22 kV vzdušnej linky č. 281 vyvedenej z rozvodne a transformovne 110/22 kV v Sučanoch. Z tejto transformovne prichádza vzdušné 22 kV vedenie č. 281, ktoré v svojej trase VN 22 kV odbočkami a prípojkami pripája vonkajšie distribučné trafostanice VN/NN 22/0.4 kV, ktoré slúžia pre zásobovanie elektrickou energiou maloodberateľov a veľkoodberateľov v obci Belá-Dulice. V rekreačnej zóne v lokalite Kašová pri chate ZŤS je táto linka zakáblovaná v dĺžke 1203 m a zaústená VN 22 kV zemným káblom 3xAXEKCYY 1x70 mm² do kioskovej prefabrikovanej trafostanice TS LYSEC /Lehota I./ 1x630 kVA pri chate Brest. Zo vzdušného 22 kV vedenia vzdušnými prípojkami pripojené stožiarové trafostanice pre zásobovanie rekreačných zariadení a chát, ako aj pre jestvujúce horské dopravné zariadenia so zasnežovaním a to TS JASED v lokalite Kašová. Pre ďalší rozvoj obce Belá-Dulice, ako aj strediska cestovného ruchu v lokalite Kašová –Vôdky a Lehota bude nutné vybudovať ďalšie zahusťovacie trafostanice s nevyhnutnou NN sekundárnou káblovou sieťou a verejným osvetlením.

1.6.3 Kanalizácia

V obci Belá-Dulice je vybudovaná kanalizačná sieť. Súčasný stav je 7,2 km kanalizačnej siete, s pokrytím 100 % v intraviláne obce. Kanalizácia je súčasťou skupinovej kanalizácie Martin. Splaškové vody z obce sú prečerpávané do kanalizačnej siete obce Žabokreky a následne odvádzané verejnou kanalizáciou obce Žabokreky a mesta Martin do ČOV Vrútky.

1.6.4 Vodovodná sieť

Podľa zákona o Obecnom zriadení č.36/1990 Z. z. je obec povinná zabezpečiť zásobovanie pitnou vodou a rovnako zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Pitná voda v okrese Martin má dlhoročne nezávadnú a dobrú kvalitu. Voda z povrchových tokov nie je v okrese využívaná na pitné účely. V katastrálnom území obce Belá-Dulice sa nenachádzajú žiadne vodárenské zdroje využívané pre hromadné zásobovanie pitnou vodou. Pôvodný vodárenský zdroj vodovodu Dulice slúži ako rezerva. Rekreačná lokalita Havranovo je zásobovaná pitnou vodou z kopanej studne v doline Lučecnej. Prameň pod Havranovom s výdatnosťou 28,5 l.s-1 sa dlhodobo sleduje.

Vodovod Belá-Dulice

Verejný vodovod v obci je napojený na prívod DN 700 SKV Martin z VZ Lazce odbočkou DN 100, ktorá je ukončená vo vodojeme Belá-Dulice. Na verejný vodovod sú napojení všetci obyvatelia obce. Vzhľadom k rozloženiu zástavby v obci a umiestneniu vodojemu je vodovod delený na dve tlakové pásma.

Vodovod Jasenská dolina

Rekreačné zariadenia v Jasenskej doline sú zásobované pitnou vodou z prívodného potrubia DN 150 SKV Martin z vodárenských zdrojov Turčianske Jaseno, pramene Halmešová, Vôdky a Bazovská.

1.6.5 Telekomunikačná sieť

Obec Belá-Dulice prislúcha pod centrum sieťovej infraštruktúry Martin s príslušnosťou do Regionálneho centra sieťovej infraštruktúry Žilina (RCSI ZA).

V obci Belá-Dulice nie je zriadená telefónna ústredňa, telefónni účastníci sú pripojení na digitálnu ústredňu ATU-RSU Martin.

V obci sa nachádza pošta, ktorej kapacita je vyhovujúca.

Mobilní operátori: územie je pokryté signálom mobilných operátorov Orange, T-Mobile, O2.

1.6.6 Internet

Pokrytie internetom zabezpečujú zatiaľ spoločnosti GAYA, Telecom, Orange, TipNet, O2 formou drôtového i bezdrôtového pripojenia. Obec Belá-Dulice má plošné pokrytie signálom GSM prevádzkovateľov mobilných sietí prostredníctvom prenosových staníc. Pokrytie obce nie je rovnako kvalitné na celom území, prevažujú miesta so slabším signálom. Skvalitnenie pokrytia obce signálom bude potrebné riešiť.

1.6.7 Zásobovanie teplom

Obec nie je plynofikovaná. Ako palivo sa používa elektrická energia, uhlie a odpadové drevené palivo, ktoré sa používa v malých kotolniciach rodinných domov. Obecné budovy sú vykurované uhlím alebo elektrickou energiou, predpokladá sa zmena palivovej základne obecných budov.

1.7 Občianska infraštruktúra a vybavenosť

1.7.1 Infraštruktúra vzdelávania

Školské zariadenia v obci sú: *Materská škola a Základná škola*. Budova Materskej školy bola vybudovaná v roku 1984. Pôvodný rozsiahly objekt štyroch budov Materskej školy sa pre potreby MŠ využíva na 50%. Tá časť, v ktorej je súčasná Materská škola bola zrekonštruovaná v roku 2005 (výmena okien a strechy). Zvyšnú časť budov obec prenajíma a sú v nej ešte voľné priestory – obec uvažuje s ich využitím na posilnenie sociálnej infraštruktúry. Základná škola v obci má vyše päťdesiatročnú históriu. Sídli v budove, ktorá bola rekonštrukciou starej školy z roku 1931 prestavaná v roku 1967. Telocvičňa bola vybudovaná v roku 1976 a už vyžaduje úplnú rekonštrukciu. Na obnovu MŠ a ZŠ sú spracované projektové dokumentácie na ich rekonštrukciu.

Školské zariadenia pre deti, ktoré vyžadujú osobitný prístup sa nachádza v Martine. Stredné odborné školy a gymnáziá sú v Martine, Turčianskych Tepliciach a vo Vrútkach. Nadregionálny význam má martinská Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského v Martine. Celoslovenský význam má Žilinská univerzita v Žiline. Mimoškolské zariadenia, centrá pre využitie voľného času detí, mládeže a seniorov sa v obci nenachádzajú, ale vzhľadom na vekovú štruktúru sa o takom zariadení uvažuje.

1.7.2 Sociálna infraštruktúra

Sociálna infraštruktúra v obci takmer neexistuje. V rámci regiónu sa v posledných rokoch zvýšil počet miest v zariadeniach sociálnej starostlivosti. Obec zabezpečuje opatrovateľskú starostlivosť (1 opatrovateľka, príspevok na stravovanie). O starých obyvateľov sa starajú v domácom prostredí rodiny. V prípade požiadavky obec rieši umiestnenie seniorov v domovoch sociálnej starostlivosti.

1.7.3 Zdravotná infraštruktúra

V obci sa nachádza ordinácia všeobecného lekára, ktorý ordinuje 2x týždenne. Veľa občanov je v evidencii lekárov v Zdravotnom stredisku Necpaly a Košťany nad Turcom

(detská ambulancia, zubná ambulancia, všeobecný lekár).

Pohotovostnú službu zabezpečuje LSPP v Martine pre dospelých a deti, ako i zubná pohotovosť.

Zdravotnícku starostlivosť pre občanov obce zabezpečujú nasledovné zdravotnícke zariadenia

- Univerzitná nemocnica Martin (plní funkciu aj okresnej a mestskej nemocnice)
- Lekárska služba prvej pomoci a Záchranná zdravotná služba
- Polikliniky v Martine
- Ambulancie nešťátnych všeobecných, odborných lekárov a pediatrov
- 2 detské sanatória (v správe ŽSK) pre deti s respiračnými, pohybovými a neurologickými chorobami

1.7.4 Kultúrny potenciál

V obci Belá-Dulice sa nachádza **Kultúrny dom**, jeden z najväčších kultúrnych domov na území regiónu (sála má kapacitu 350 miest na sedenie). V priestoroch Kultúrneho domu sídli Obecný úrad, Obecná knižnica, sú v ňom priestory pre klubovú činnosť – divadelný súbor, folklórny súbor, Klub dôchodcov. **Obecná knižnica** vlastní cca 2474 výtlačkov.

1.7.5 Podujatia

V obci má veľmi silnú a dlhú tradíciu **ochotnícke divadlo** (od r.1921), ktoré pracuje v úzkej spolupráci s Miestnym odborom Matice Slovenskej. Od roku 1992 sa v obci každoročne konajú *Turčianske divadelné dni – prehliadka ochotníckych súborov z regiónu Turiec*. **Folklórna skupina LYSEC** sa so svojim programom zúčastňuje rôznych vystúpení, je každoročným účastníkom Turčianskych folklórnych slávností. Okrem toho oživujú folklórne tradície v obci organizovaním podujatí – víťanie jari, stavanie mája, dožinky, fašiangy, vianočné zvyky a začínajúca tradícia podujatia „Dulické ozveny“. Súčasťou folklórnej skupiny je aj detstský folklórny súbor Malý Lysec. Aktívny Zbor pre občianske záležitosti má pre kultúrny život v obci veľký význam.

1.7.6 Cirkevný život

Podľa sčítania obyvateľstva z roku 2011 je v obci 673 obyvateľov evanjelickej cirkvi augsburgského vyznania, čo predstavuje 53,24 % . Belá-Dulice patrí do cirkevného zboru Necpaly. Kostol v obci je z roku 1920 a je dôstojnou budovou (po rekonštrukcii), ktorá dotvára centrum obce. Počet obyvateľov, ktorý sa hlásia k rímsko-katolíckemu vierovyznaniu je 259 t. j. 20,49 %. Katolícki veriaci patria do farnosti Turčiansky Peter. Rímsko-katolícky kostol Najsvätejšieho Tela Kristovho je významnou kultúrnou pamiatkou.

1.7.7 Kultúrne pamiatky

V zozname Národných kultúrnych pamiatok sa nachádzajú aj objekty nachádzajúce sa na území obce Belá –Dulice. Jedná sa o ranogotický kostol Najsvätejšieho Tela Kristovho z poslednej tretiny 13. storočia, 2 pomníky padlým v SNP na cintoríne v Belej-Duliciach

a na cintoríne v Belej, archeologická lokalita Hrádok Dulický, archeologická lokalita Hradisko v Duliciach. Architektonickú pamiatku – Potočnú radovú zástavbu - sýpky. K ďalším historicko-kultúrnym pamiatkam patrí zvonica v Duliciach.

K zlúčeniu Belej a Dulíc do spoločnej obce s názvom Belá-Dulice došlo v roku 1971. Keďže obidve pôvodne samostatné obce používali historické znaky, pri tvorbe erbu zlúčených obcí sa na jeden štít umiestnili obidva symboly.

Historickým znakom Belej je veľkonočný baránok. Božiemu Telu je totiž zasvätený tunajší kostol. Historickým znakom Dulíc je šablou ozbrojený rytier – erb rodu Búľovských.

1.7.8 Spolková činnosť

Obec Belá-Dulice má bohatú spolkovú činnosť. V obci pôsobí niekoľko spolkov: Telovýchovná jednota Družstevník Belá-Dulice, Jednota dôchodcov, Folklórny súbor Lysec, Ochotnícky divadelný súbor pri OcÚ a MO MS Belá-Dulice, Dobrovoľný hasičský zbor Belá-Dulice, Poľovnícke združenie Lysec-Hôsec, Pozemkové spoločenstvo Urbariát Belá.

1.7.9 Športová infraštruktúra a cestovný ruch

Obec Belá-Dulice a okolie ponúka bohatstvo prírodných podmienok na rekreačný šport, turistiku a organizovaný cestovný ruch. V intraviláne obce – v Jasenskej doline sa nachádza známe *lyžiarske stredisko medzinárodného významu*, zaradené v kategorizácii Lyžiarskych stredísk na Slovensku medzi strediská ****, teda strediská s vysokou kvalitou služieb. Toto stredisko sa začalo budovať v roku 1962 z iniciatívy členov Lyžiarskeho oddielu miestnej Telovýchovnej jednoty.

Priamo v obci sa nachádza *futbalový štadión*. Okrem toho sa na území obce a v Jasenskej doline nachádzajú športoviská, ktoré vybudovali miestni podnikatelia, ako súčasť dobudovania infraštruktúry pri ubytovacích zariadeniach- *tenisové kurty, fitness centrá, sauny, malé bazény*.

Začiatky telovýchovného a športového života v obci sa viažu k rokom 1951-1961, kedy vznikla Telovýchovná jednota Družstevník Belá. Z toho vyplýva, že obec môže stavať aj na určitej športovej tradícii. Pravidelnú činnosť za roky existencie vykonával *futbalový oddiel, lyžiarsky oddiel, oddiel turistiky a stolnotenisový oddiel*.

Obcou vedú *značené cykloturistické trasy*, je východiskovou obcou pre túry do Veľkej Fatry po *značených turistických trasách*.

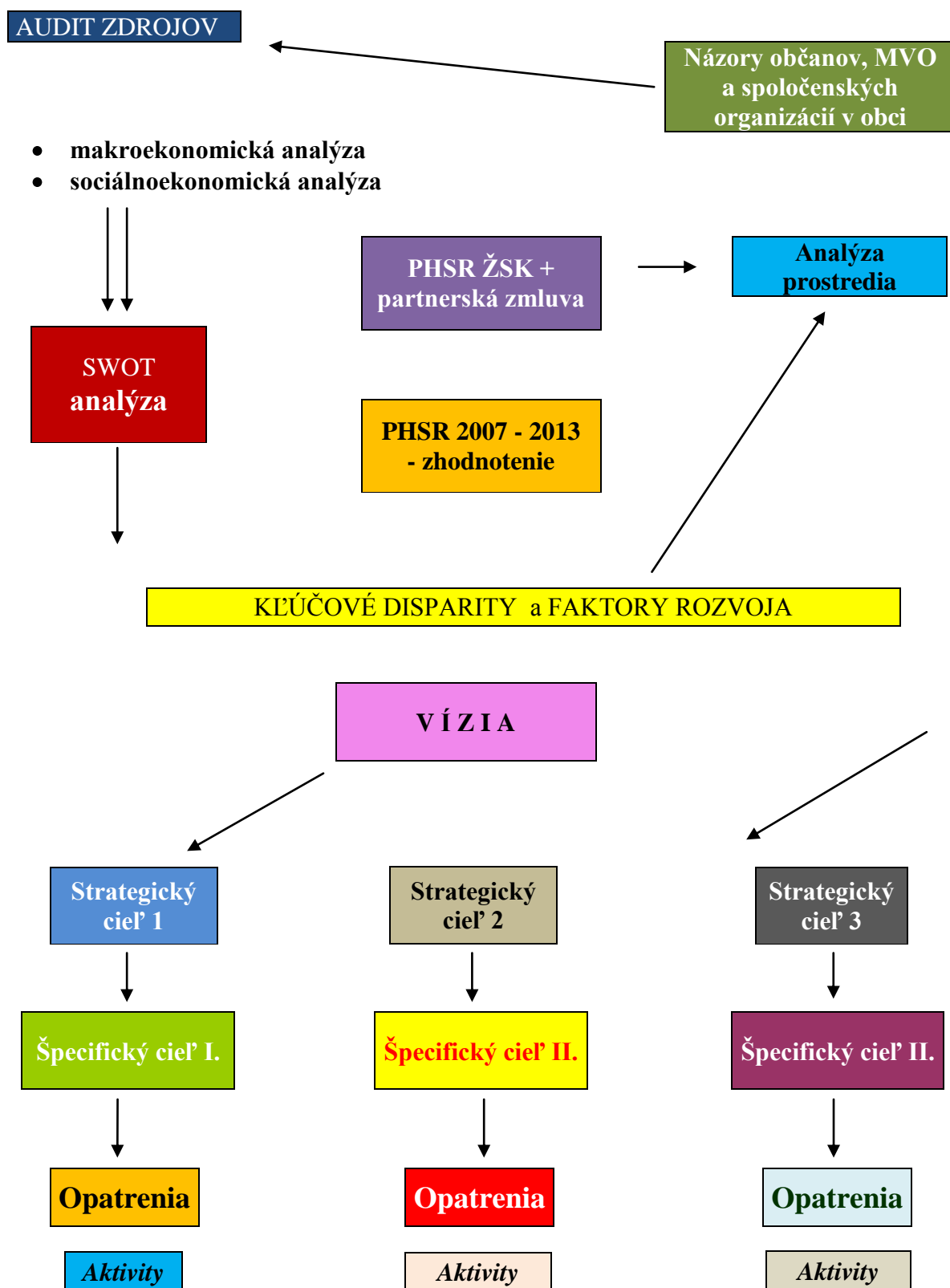
Oddiely TJ organizujú rôzne podujatia, čím zhodnocujú spoločenský život v obci.

Medzi najznámejšie a tradičné (okrem futbalových zápasov) patrí :

- Lyžiarske preteky o majstra obce (marec)
- Stolnotenisový turnaj o majstra Belej-Dulíc
- Memoriál Ing. Jána ŠALÁTA st. (august)
- Výstup na Lysec – prvú májovú sobotu

Obec má vo vlastníctve zariadenia pre cestovný ruch a to *Turistické ubytovňu a Chatu Kaška* (obidve sú v prenájme).

1.8 Postup spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

1.8.1 Opis rozvojovej stratégie

Zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky je definovaný prechod určitých kompetencií (čl.1 par. 2) do pôsobnosti obce. Jednou z rozhodujúcich strategických oblastí je regionálny rozvoj a v rámci neho prechádza do pôsobnosti obce:

- vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja
- vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja
- koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí

Snahou regionálnej politiky je ovplyvňovanie a koordináciu hospodárskych procesov, ovplyvňuje rozvoj veľkých územných celkov v rámci krajiny.

V rámci regiónov obce vykonávajú vlastnú politiku rozvoja územia s využitím princípov územného regionálneho marketingu. Vypracovaním PHSR plní obec jednu zo základných princípov regionálnej politiky – princíp programovania.

Vyššie uvedené kompetencie sú v podmienkach malých obcí, u ktorých je problémom nedostatok financií na investície a nízko rozvinuté hospodárstvo, možnosťou ako zabezpečiť trvalo udržateľný rozvoj obce pri využití miestnych zdrojov, ako skvalitniť infraštruktúru obce, ako vytvoriť podmienky pre podnikateľské aktivity a s tým spojený nárast pracovných príležitostí, ale najmä ako neustále skvalitňovať život jej obyvateľov.

Cieľom programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce bolo sformulovať predstavy o smerovaní obce tak, aby boli v súlade s očakávaniami jej obyvateľov, aby vyjadrovali ich ekonomické a sociálne záujmy.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý strategický dokument na obdobie, ktoré pokrýva programové obdobie EÚ s výhľadom do roku 2025.

Program je v súlade so strategickými cieľmi štátu a vyššieho územného celku.

Rešpektuje záujmy ochrany historického a kultúrneho dedičstva, ochrany prírody.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Belá-Dulice nadväzuje na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.

Súčasne je vypracovaný v súlade s Partnerskou dohodou 2014-2020.

Obec Belá-Dulice je obcou nad 1000 obyvateľov, jej priority budú realizované predovšetkým prostredníctvom iROP.

PHSR je otvorený dokument, ktorý bude podľa potreby aktualizovaný tak, aby sa dosahovali jeho ciele, aby obyvatelia obce mohli byť s kvalitou života v obci spokojní.

PHSR obce Belá-Dulice prispeje k zvýšeniu absorpčnej kapacity regiónu, t.j. k schopnosti regiónu čerpať prostriedky z fondov EÚ a iných podporných mechanizmov pre rozvoj.

1.8.2 Zabezpečenie a realizácia

1.8.2.1 Organizačné zabezpečenie

Pri strategickom plánovaní rozhodujúcu úlohu zohrala spolupráca starostu obce, poslancov Obecného zastupiteľstva a spracovateľa zúčastnených na tvorbe PHSR obce.

Proces realizácie a implementácie bude zabezpečovať Obecné zastupiteľstvo, taktiež aj jeho aktualizáciu.

Implementácia jednotlivých projektov vyžaduje, aby boli ich vedením poverené osoby, vzhľadom na veľkosť obce odporúčame externých projektových manažérov. Obec má už skúsenosti v manažovaní projektov. Doteraz realizované projekty boli v spolupráci zástupcov Obecného úradu s občanmi obce a dodávateľskými partnermi.

1.8.2.2 Finančné zabezpečenie

Regionálny rozvoj v obci možno zabezpečiť prostredníctvom financií z nasledovných zdrojov:

- štátny rozpočet
- štátne fondy
- rozpočet samosprávneho kraja
- rozpočet obce
- granty a dotácie
- sponzorské príspevky a dary
- úvery z bánk
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií

Doplňkovým zdrojom sú finančné prostriedky zo štrukturálnej pomoci EÚ. Tieto sú podľa pravidiel EÚ určené regiónom a oblastiam vykazujúcim nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Zdroje u rozpočtu EÚ je možné získať len v prípade, že obec preukáže schopnosť spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Rovnaké pravidlo platí aj pre získanie finančných zdrojov zo štátneho rozpočtu.

1.9 SWOT analýza

<p>Silné stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobrá geografická poloha • dobrá dostupnosť prímestskej dopravy a dopravy vôbec • zachované prírodné prostredie • prírodné a kultúrne bohatstvo • lyžiarske stredisko • vhodné podmienky pre rozvoj agroturistiky • dostatok a dostupnosť vzdelávacích zariadení • vybudované cyklotrasy • dobrá dostupnosť zdravotnej starostlivosti • kvalitné životné prostredie • zdroje kvalitnej pitnej vody • verejná vodovodná sieť • separácia odpadu • kvalitné životné prostredie • ÚPD • vybudovaná telekomunikačná infraštruktúra (telefón, internet) • potenciál pre výrobu energie alternatívnym spôsobom • objekty občianskej vybavenosti (Kultúrny dom, Dom smútku, predajne potravín) • aktívne spolky a MVO v obci • Dobrovoľný hasičský zbor s dlhoročnou tradíciou • Silná športová tradícia • existujúce pracovné príležitosti v obci • podnikateľské subjekty v obci • obec prevzala kompetenciu opatrovateľskej starostlivosti • obec je mimo chráneného územia • zdravé životné prostredie 	<p>Slabé stránky</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlá kvalita komunikácií v obci • neexistujúce chodníky popri celej dĺžke miestnych komunikácií • znečisťovanie ovzdušia spaľovaním fosilných palív • znečisťovanie potoka • nevyužívané obnoviteľné zdroje energie • zastaralý objekt telocvične, MŠ • absencia plne vybaveného detského ihriska • nedostatok pracovných príležitostí • dochádzka za prácou mimo obec • nedostatočne využívaný potenciál prichádzajúcich turistov
<p>Príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • cestná sieť v kraji je súčasťou európskeho koridoru • vybudovanie rýchlostnej komunikácie (sever – juh) • podpora využívania slnečnej energie, rozvoj využívania obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie • zmena v podpore poľnohospodárskej produkcie smerom k netradičným plodinám s energetickým využitím • poľnohospodárska výroba ekologickým spôsobom 	<p>Ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • nesprávne nastavený systém financovania samospráva s negatívnym dopadom na rekonštrukciu komunikácií • slabá resp. žiadna podpora pri využívaní obnoviteľných a alternatívnych zdrojov energie • globálne a klimatické zmeny • konflikt enviromentálnych a ekonomických záujmov • cena energií • nevyhovujúci finančný rámec na budovanie a rekonštrukciu objektov občianskej vybavenosti

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • podpora internetizácie a informatizácie spoločnosti • možnosti využitia fondov EÚ na obnovu a rekonštrukciu objektov občianskej vybavenosti a služieb • rozvoj využitia alternatívnych zdrojov energie • priaznivé podmienky pre rozvoj talentu a nadania • upevňovanie a budovanie partnerských vzťahov v zahraničí • posilnenie spolupráce v rámci mikroregiónu Veľká Fatra • efektívne využitie penetrácie internetu • spolupráca s partnermi pri rozvoji miestnej zamestnanosti • podpora a realizácia podnikateľských zámerov • podpora vzniku obecných firiem • prenos kompetencií do pôsobnosti obcí pri realizácii komunitných sociálnych služieb • rast neštátneho neziskového sektora v oblasti poskytovania sociálnych služieb • zvyšujúce sa požiadavky na zdravé životné prostredie (hospodárenie na pôde a v lesoch) 	<ul style="list-style-type: none"> • klesajúci záujem o športovanie a voľnočasové aktivity • chýbajúca legislatíva pre podporu mikroregionálnych združení • nepriaznivý demografický vývoj • nepriaznivá (demotivujúca) legislatíva pre začínajúcich podnikateľov • nedostatok financií • neatraktívne finančné ohodnotenie v sociálnych službách • nesúlad legislatívnych noriem v oblasti ochrany prírody a krajiny • klimatické zmeny a zhoršujúce sa ŽP

1.10 Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

1.10.1 Kľúčové disparity

Z vykonanej SWOT analýzy boli definované hlavné problémy obce :

- * ***zvyšujúca sa dopravná zaťaženosť komunikácií v katastrálnom území, zlý technický stav a nedostatočná kvalita z hľadiska bezpečnosti (značenie, chodníky,)***
identifikátor: zaťaženosť komunikácií
objem investícií na rekonštrukciu a údržbu komunikácií
- * ***nedostatočná infraštruktúra pre voľnočasové aktivity a deti***
identifikátor: počet skolaudovaných objektov
výška investícií do infraštruktúry
- * ***zlý technický stav objektu telocvične, MŠ, ZŠ***
identifikátor: výška investície

1.10.2 Faktory rozvoja

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované faktory rozvoja obce :

- ***efektívne využívať zdroje pre rozvoj obce***
identifikátor: počet úspešných projektov podporených zo štrukturálnych fondov, grantových programov MVO a VÚC
 - ***využiť predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, vybudovanie atrakcií***
identifikátor: počet návštevníkov
počet lôžok
počet zariadení pre využitie voľného času
km náučných chodníkov, turistických trás, cyklotrás
 - ***využiť dobrú geografickú polohu obce***
identifikátor: počet a štruktúra návštevníkov
počet novovzniknutých podnikateľských subjektov
 - ***zlepšiť technickú infraštruktúru a zvýšiť prítlačivosť obce***
identifikátor: km zrekonštruovaných ciest
km vybudovaných chodníkov
počet objektov drobnej architektúry
výška investície na rekonštrukcie telocvične, MŠ, ZŠ
 - ***využívať obnoviteľné zdroje energie, najmä biomasu***
identifikátor: pomer energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov k energii z verejných sietí
 - ***zvyšovať enviromentálne povedomie občanov***
identifikátor: počet domácností zapojených do separovaného zberu odpadov
počet informačných podujatí o spracovaní odpadov
-
- ***zachovať kultúrne a historické dedičstvo prostredníctvom klubovej činnosti a občianskych aktivít***
identifikátor: počet podujatí
počet občanov zapojených do klubovej činnosti

2 STRATEGICKÁ ČASŤ

Vízia:

Obec Belá-Dulice budú dynamicky a všestranne sa rozvíjajúcou obcou s vysokou kvalitou života jej obyvateľov

Strategický cieľ 1 Dobudovať infraštruktúru obce a zlepšiť kvalitu životného prostredia

Špecifický cieľ 1.1- Rekonštruovať a vybudovať technickú infraštruktúru, zvyšovať bezpečnosť obyvateľov a návštevníkov obce, posilniť kvalitu života obyvateľov

Opatrenia:

- 1.1.1 Rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry za účelom zvýšenia bezpečnosti obyvateľov
- 1.1.2 Podpora budovania cyklotrás
- 1.1.3 Rekonštrukcia námestia
- 1.1.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu
- 1.1.5 Zmeny a doplnky Územného plánu

Špecifický cieľ 1.2 - Zlepšovať kvalitu životného prostredia

Opatrenia:

- 1.2.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov
- 1.2.2 Skvalitňovanie systému zberu, separácie a zneškodňovania/zhodnocovania odpadu
- 1.2.3 Realizácia opatrení na zvyšovanie ochrany prírody v obci

Strategický cieľ 2 Zabezpečiť skvalitnenie služieb pre obyvateľov obce a zlepšiť kvalitu ich života

Špecifický cieľ 2.1 - Vytvárať podmienky pre rozvoj podnikateľského prostredia v obci

Opatrenia:

- 2.1.1 Spolupráca s podnikateľmi na rozvoji zamestnanosti
- 2.1.2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investícií

Špecifický cieľ 2.2 - Podporovať spoluprácu a hospodársky rozvoj

Opatrenia:

- 2.2.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty
- 2.2.2 Podpora prístupu LEADER
- 2.2.3 Rozvoj spolupráce subjektov na úrovni obce, regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni
- 2.2.4 Vytvárať podmienky pre rozvoj kultúrno-spoločenských aktivít

Špecifický cieľ 2.3 - Rozvíjať podmienky pre športovo - rekreačné a kultúrne vyžitie v obci

Opatrenia:

- 2.3.1 Rekonštrukcia a dobudovanie športovísk, detského ihriska
- 2.3.2 Modernizácia futbalového ihriska

Strategický cieľ 3 Dosiahnutie sociálnej inklúzie všetkých znevýhodnených skupín

Špecifický cieľ 3.1- Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu sociálnej infraštruktúry

Opatrenia:

- 3.1.1 Vybudovanie Nájomných bytov
- 3.1.2 Vybudovanie denného stacionára pre seniorov

Strategický cieľ 4 Rozvíjať špecifické črty obce a podporovať rast cestovného ruchu

Špecifický cieľ 4.1 Zabezpečiť vybudovanie a modernizáciu infraštruktúry pre ponuku cestovného ruchu

Opatrenia:

- 4.1.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri Priehrade
- 4.1.2 Skvalitnenie drobnej infraštruktúry CR
- 4.1.3 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci

V strategickej časti boli naplánované opatrenia pre všetky definované špecifické ciele. V akčných plánoch boli naplánované projektové zámery do roku 2020 len na opatrenia, ktoré je obec rozhodnutá v tomto období realizovať. V prípade potreby bude vykonaná aktualizácia dokumentu z doplnením ďalších projektových zámerov.

3 REALIZAČNÁ ČASŤ

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 1

Názov projektu: **Komunikácie pre všetkých**

Cieľ projektu: zlepšiť dopravnú infraštruktúru a bezpečnosť na komunikáciách v obci

Aktivity: 1. Oprava miestnych komunikácií
2. Dobudovanie chodníkov
3. Rekonštrukcia autobusových zastávok
4. Obnova lavičiek a zábradlia

Realizátor: Obec, partner VÚC Žilina

Indikátory: výška investície
počet m vybudovaných komunikácií
počet m vybudovaných chodníkov
počet ks nových autobusových zastávok
% zvýšenia bezpečnosti pre chodcov

Doba realizácie: 2016-2024

Výška investície: 66.100 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, EÚ a VÚC

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1. špecifického cieľa 1.1. a opatrenia 1.1.1.

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 1

Názov projektu: **Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov**

Cieľ projektu: zvýšiť energetickú hospodárnosť budov v obci

Aktivity: 1. Obnova ekologického vykurovania a zateplenie objektov MŠ v Belej-Duliciach č. 87, zateplenie a vybudovanie teplovodného vykurovania telocvične v Belej-Duliciach č. 418
2. Zateplenie obvodového plášťa a strechy budovy Materskej školy
3. Obmena ekologického vykurovania budovy ZŠ

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
% úspora emisií
% úspora energií

Doba realizácie: 2016-2017

Výška investície: 815.815 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, Dotácia Environmentálny fond – Zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov vrátane zatepľovania,

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1 špecifického cieľa 1.2 a opatrenia 1.2.1

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 1

Názov projektu: **Zefektívňovanie a rozširovanie BRO v obci Belá-Dulice**

Cieľ projektu: zníženie nákladov na odvoz odpadu

Aktivity: 1. Skvalitňovanie systému zberu a zhodnocovania komunálneho odpadu

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
množstvo odpadu t/rok

Doba realizácie: 2016

Výška investície: 138.684 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, Dotácia Environmentálny fond – Rozvoj odpadového hospodárstva

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 1 špecifického cieľa 1.2 a opatrenia 1.2.2

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 2

Názov projektu: **Rekonštrukcia a dobudovanie športovísk, detského ihriska**

Cieľ projektu: zlepšiť bezpečnosť a údržbu športovísk a ihrísk v obci, zabezpečiť vybudovanie multifunkčného ihriska

Aktivity: 1. Doplnenie a výmena poškodených herných prvkov na detskom ihrisku
2. Vybudovanie multifunkčného ihriska
3. Vybudovanie vonkajšieho fitnes

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
počet prvkov opravených/vybudovaných

Doba realizácie: 2016-2019

Výška investície: 80.000 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce a VÚC, dotácie z nadácií

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 2 špecifického cieľa 2.3 a opatrenia 2.3.1

AKČNÝ PLÁN pre Strategický cieľ 3

Názov projektu: **Vybudovanie denného stacionára pre seniorov**

Cieľ projektu: vybudovať chýbajúcu sociálnu infraštruktúru pre seniorov

Aktivity: 1. Vybudovanie denného stacionára pre seniorov

Realizátor: Obec

Indikátory: výška investície
počet vytvorených miest

Doba realizácie: 2016-2020

Výška investície: 420.000 €

Financovanie: zdroje z rozpočtu obce, EÚ, ŠFRB

Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 3 špecifického cieľa 3.1 a opatrenia 3.1.2

AKČNÝ PLÁN Pre Strategický Cieľ 4

Názov projektu: **Vybudovanie atrakcií v obci a v Jasenskej doline na podporu CR**

Cieľ projektu: zatraktívnenie centra obce a lyžiarskeho strediska pre rozvoj cestovného ruchu

Aktivity: 1. Archeologický prieskum a následné vybudovanie Archeoparku
2. Obnova studničiek
3. Obnova mlynov

	4. Oprava zvonice a rekonštrukcia zvona
	5. Vybudovanie náučných chodníkov
	6. Amfiteáter v Jasenskej doline
	7. Diskgolfové ihrisko v Jasenskej doline
Realizátor:	Obec, Občianske združenie
Indikátory:	výška investície počet zhodnotených objektov kultúrneho a prírodného dedičstva
Doba realizácie:	2016-2021
Výška investície:	245.000 €
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, OZ, dotácia MKSR a INTERREG V-A Slovenská republika – Česká republika, ID prioritnej osi 2 Kvalita životného prostredia, ID: 2.1 Zvýšenie atraktívnosti kultúrneho a prírodného dedičstva pre obyvateľov a návštevníkov cezhraničného regiónu,
Investičná priorita:	3. Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva; INTERREG V-A PL-SR, ID prioritnej osi 1 Ochrana a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva cezhraničného územia, ID:
	1: Zintenzívnenie trvalo udržateľného využitia kultúrneho a prírodného dedičstva návštevníkmi a obyvateľmi,
Investičná priorita:	6c. Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva
Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 4 špecifického cieľa 4.1 a opatrenia 4.1.2	

AKČNÝ PLÁN pre Strategický Cieľ 4

Názov projektu:	Informácie pre každého „Naprieč stáročiami“
Cieľ projektu:	zlepšenie informovanosti o obci a zabezpečiť priestorovú orientáciu pre návštevníkov obce
Aktivity:	1. Vybudovanie informačných tabúl 2. Vybudovanie smerových tabúl 3. Webová stránka obce
Realizátor:	Obec
Indikátory:	výška investície počet „mäkkých“ cezhraničných aktivít podporujúcich kultúrne a prírodné dedičstvo pohraničného regiónu
Doba realizácie:	2016-2019
Výška investície:	10.500 €
Financovanie:	zdroje z rozpočtu obce, MAS, EÚ a INTERREG SK-CZ; V-A PL-SR,
Prioritná os	2. Kvalitné životné prostredie
Investičná priorita	3 Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva
ID prioritnej osi	1 Ochrana a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva cezhraničného územia,
ID:	1: Zintenzívnenie trvalo udržateľného využitia kultúrneho a prírodného dedičstva návštevníkmi a obyvateľmi, Investičná priorita: 6c.
	Zachovanie, ochrana, podpora a rozvoj prírodného a kultúrneho dedičstva
Realizáciou sa dosiahne splnenie Strategického cieľa 4 špecifického cieľa 4.1 a opatrenia 4.1.1. a 4.1.3	

Tabuľka – Plán hodnotenia a monitorovania

Plán predbežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2014-2020		
Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/periodicita
Strategické hodnotenie	2017	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie		
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	
Ad hoc mimoriadne hodnotenie		Pri značnom odklone od stanovených cieľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti		Na základe rozhod. starostu, kontrolného orgánu obce, podnetu OZ, na základe protokolu NKÚ, správy auditu a pod.

Zdroj: vlastné spracovanie

4 FINANČNÁ ČASŤ

Tabuľka – Indikatívny rozpočet - sumarizácia

	rok									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Spolu
Strateg. cieľ 1	371 998,00 €	858 348,00 €	32 500,00 €	1 144 300,00 €	6 200,00 €	4670000 €	3 500,00 €	3 500,00 €	3 500,00 €	2 470 546,00 €
Strateg. cieľ 2	4 800,00 €	5 000,00 €	53 800,00 €	6 500,00 €	32 900,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €	5 000,00 €	123 000,00 €
Strateg. cieľ 3	20 000,00 €		500 000,00 €	500 000,00 €	400 000,00 €					1 420 000,00 €
Strateg. cieľ 4	47 000,00 €	30 000,00 €	26 500,00 €	39 500,00 €	99 000,00 €	28 500,00 €				270 500,00 €
	443 798,00 €	893 348,00 €	612 800,00 €	1 692 319,00 €	538 100,00 €	80 200,00 €	8 500,00 €	8 500,00 €	8 500,00 €	4 284 046,00 €

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka – Finančný rámec pre realizáciu PHSR

Opatrenie	Kód a názov projektu/aktivity	Termín realizácie projektu/aktivity	Zdroje celkom
Strategický cieľ 1			2 470 546,00 €
Špecifický cieľ 1.1			146100,00 €
	1.1.1 Rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry za účelom zvýšenia bezpečnosti obyvateľov	2016-2024	66 600,00 €
	1.1.2 Podpora budovania cyklotrás	2018-2019	30 000,00 €
	1.1.3 Rekonštrukcia námestia	2020-2021	30 000,00 €
	1.1.4 Rekonštrukcia obecného rozhlasu	2016-2024	4 500,00 €
	1.1.5 Zmeny a doplnky Územného plánu	2016	15 000,00 €
Špecifický cieľ 1.2			2 324 446,00 €
	1.2.1 Zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných budov	2016-2017	815 815,00 €
	1.2.2 Skvalitňovanie systému zberu, separácie a zneškodňovania/zhodnocovania odpadu	2016	138 684,00 €
	1.2.3 Realizácia opatrení na zvyšovanie ochrany prírody v obci	2017-2019	1 369 947,00 €
Strategický cieľ 2			123 000,00 €
Špecifický cieľ 2.1			
	2.1.1 Spolupráca s podnikateľmi na rozvoji zamestnanosti		
	2.1.2 Vytváranie podmienok pre príchod nových investícií		
Špecifický cieľ 2.2			
	2.2.1 Vytváranie partnerstiev pre projekty		
	2.2.2 Podpora prístupu LEADER		
	2.2.3 Rozvoj spolupráce subjektov na úrovni obce,		

	regiónu, ako i na národnej a medzinárodnej úrovni		
	2.2.4 Vytvárať podmienky pre rozvoj kultúrno-spoločenských aktivít		
Špecifický cieľ 2.3			123 000,00 €
	2.3.1 Rekonštrukcia a dobudovanie športovísk, detského ihriska	2016-2019	80 000,00 €
	2.3.2 Modernizácia futbalového ihriska	2016-2024	43 000,00 €
Strategický cieľ 3			1 420 000,00 €
Špecifický cieľ 3.1			1 420 000,00 €
	3.1.1 Vybudovanie Nájomných bytov	2018-2019	1 000 000,00 €
	3.1.2 Vybudovanie denného stacionára pre seniorov	2016-2020	420 000,00 €
Strategický cieľ 4			270 500,00 €
Špecifický cieľ 4.1			270 500,00 €
	4.1.1 Vybudovanie oddychovej zóny pri Priehrade	2018-2019	15 000,00 €
	4.1.2 Skvalitnenie drobnej infraštruktúry CR	2016-2021	245 000,00 €
	4.1.3 Zvýšenie informovanosti a priestorovej orientácie v obci	2016-2019	10 500,00 €

Pre ostatné navrhované opatrenia a aktivity budú využité zdroje z grantov, podporných programov a vyhlásených aktuálnych výziev.

Vo finančnom pláne boli naplánované najaktuálnejšie investičné zámery obce.

Tabuľka – Model viaczdrojového financovania – intervenčná matica

Viaczdrojové financovanie							
Prioritná oblasť	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
Opatrenie 1.1	146 100 €	58 000,00 €	21 000,00 €	12 000,00 €	55100,00 €	146 100,00 €	
Opatrenie 1.2	2 324446,00 €	1 135217,20 €	1 052 106,50 €		122 724,95 €	2 310 048,65 €	14 397,35€
Opatrenie 2.1							
Opatrenie 2.2							
Opatrenie 2.3	123 000,00 €	104 550,00 €	12 300,00 €		6 150,00 €	123 000,00 €	
Opatrenie 3.1	1 420 000,00 €		736 000,00 €		684 000,00 €	1 420 000,00 €	
Opatrenie 4.1	270 500,00 €	223 337,50 €	33 637,50 €		5 775,00 €	262 750,00 €	7 750,00 €

Zdroj: vlastné spracovanie

5 Prílohy

Povinné prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam členov riadiaceho tímu

Príloha č. 2 – Zoznam informačných zdrojov použitých v PHSR

Príloha č. 3 – Zoznam skratiek použitých v PHSR

Príloha č. 4 – Akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky ($x+2$)

Príloha č. 5 – Dohoda o partnerstve